

Varovanje zdravja v Evropi: naša vizija za prihodnostt

Cilji in strategije ECDC 2007—2013

www.ecdc.europa.eu

Avtorstvo fotografij:

Vse fotografije: © ECDC, razen:

srednje na naslovnici in fotografije © stockbyte na str. 2:

© CDC – z dovoljenjem Cynthie Goldsmith, Jacqueline Katz in Sherifa R. Zakija;

na strani 4: © stockxpert.com

na strani 5: © stockxpert.com

na strani 6: © CDC

na strani 8, levo: © US National Museum of Health and Medicine

na strani 9: © CDC

na strani 14, desno: © istockphoto.com

na strani 16, levo: © Photodisc

na strani 16, desno: © CDC – z dovoljenjem Dr. Edwina P Ewinga, Jr

© Evropski center za preprečevanje in obvladovanje bolezni, 2009.

ISBN 978-92-9193-129-3

doi:10.2900/20329

Reprodukcija je dovoljena ob navedbi vira. Vse fotografije v tej publikaciji so avtorsko zaščitene in se brez izrecnega dovoljenja imetnika avtorskih pravic ne smejo uporabiti za druge namene, razen za to publikacijo.

Pomembna opomba:

Ta dokument je namenjen samo za obveščanje. *Varovanje zdravja v Evropi – naša vizija za prihodnost* povzema ključne točke *Večletnega strateškega načrta 2007–2013*, ki ga je pripravil ECDC, tako da je dokument lahko razumljiv splošni javnosti. Čeprav smo se trudili ostati zvesti izvirnemu besedilu, je mogoče, da so se nekateri odtenki pomena izgubili v postopku priprave povzetka. Bralci, ki želijo uradno izjavo o strategijah in ciljih ECDC, naj preberejo celotno besedilo *Večletnega strateškega načrta 2007–2013*.

Ta je na voljo na spletnem naslovu: www.ecdc.europa.eu

Varovanje zdravja v Evropi: naša vizija za prihodnost

Cilji in strategije ECDC 2007–2013

Contents

Uvod – Ukrepi EU proti nalezljivim boleznim	3
Uvod	4
Nevarnosti nalezljivih bolezni	5
Dejavniki, ki vplivajo na tveganje za pojav nalezljivih bolezni v EU danes	6
Cilji in ukrepi – strateški načrt ECDC 2007–2013.....	8
Skupina 1: Ustvarjanje znanja	10
Skupina 2: Krepitev funkcij javnega zdravja	12
Skupina 3: Razvijanje in ohranjanje partnerstev	15
Sklep	16

»Naša vizija je Evropska Unija, kjer so vsi državljani deležni najboljšega varovanja pred nalezljivimi boleznimi, kar ga najnovejši ukrepi prevenitve in obvladovanja omogočajo.«

Zsuzsanna Jakab, Direktorica ECDC

Uvod – Ukrepi EU proti nalezljivim boleznim

Svet ni bil še nikoli tako medsebojno povezan, kot je danes. Vsak dan prečka meje na milijone ljudi in več ton hrane. V vsakem večjem hotelu katerega koli evropskega mesta lahko v običajni noči najdete goste iz ducat ali več držav. Kot je leta 2003 pokazal izbruh SARS, se lahko nalezljive bolezni širijo po svetu z doslej neznano hitrostjo.

Dobro je, da so nam v 21. stoletju na voljo sredstva za odkrivanje in preprečevanje izbruhov bolezni, ki so bolj izpopolnjena kot kdajkoli prej. Izziv za nas pa je, da zagotovimo čim bolj učinkovito uporabo teh sredstev. Evropski center za preprečevanje in obvladovanje bolezni (ECDC) je bil ustanovljen leta 2005, da bi pomagal Evropski uniji (EU) in državam članicam spoprijeti se s tem izzivom. Naše poslanstvo je delovati skupaj z zdravstvenimi organi na nacionalni ravni in ravni EU, da bi spodbujali sodelovanje in zagotavljali zbirko strokovno utemeljenih podatkov, ki so potrebni za učinkovito ukrepanje.

Vendar je nalezljivih bolezni, ki lahko ogrožajo zdravje ljudi v EU, veliko, ECDC pa ima na voljo omejene vire, zato je treba skrbno izbrati prednostne naloge. Kateri so tisti ključni ukrepi, ki jih lahko izvajamo na ravni EU in bodo dejansko prispevali k varovanju zdravja ljudi? Na katere bolezni moramo biti predvsem pozorni?

Naš upravni odbor je leta 2007 potrdil *Večletni strateški načrt* ECDC, ki je poskušal odgovoriti na ta vprašanja. Načrt temelji na analizi ključnih nalezljivih bolezni, ki grozijo Evropi, v njem pa so tudi opredeljena področja, na katerih lahko delo ECDC prinese resnično dodano vrednost k sedanjim dejavnostim na nacionalni ravni in ravni EU. V tem načrtu je določen časovni plan našega dela za obdobje do leta 2013.

Varovanje zdravja v Evropi – naša vizija za prihodnost povzema ključne točke *Večletnega strateškega načrta 2007–2013*, ki ga je pripravil ECDC, tako da je dokument lahko razumljiv običajnemu bralcu. Upam, da se vam bo dokument zdel zanimiv in poučen.

Zsuzsanna Jakab
Direktorica ECDC

Tomtebodan, sedež ECDC

Uvod

Evropski center za preprečevanje in obvladovanje bolezni (ECDC) je bil ustanovljen leta 2005 z namenom varovanja zdravja državljanov Evropske unije (EU) pred nalezljivimi boleznimi. Deluje kot center za obveščanje, izobraževanje in ukrepanje, ki podpira in krepi delo vseh institucij EU in držav članic pri odkrivanju, preprečevanju in obvladovanju nalezljivih bolezni.

V ta namen je ECDC za obdobje 2007–2013 privzel fleksibilen pristop, ki temelji na ciljih. Pristop, ki je opisan v tem dokumentu, ECDC omogoča uspešno usmerjanje svojih dejavnosti, in hkrati meri njihovo uspešnost. Prav tako ECDC omogoča, da svoje delo prilagodi novim izzivom, kadar se ti pojavijo, ter upošteva nova znanstvena spoznanja in metode.

ECDC skrbno spremlja razvoj potencialno nevarnih nalezljivih bolezni po vsem svetu in za to namenja vse potrebne vire. Ker pa je ECDC nova agencija, mora najprej razviti svoje funkcije in dejavnosti znotraj EU, pre-

den bo lahko rutinsko prevzel dejavnejšo vlogo izven EU, torej na svetovni ravni. Zato je delovanje ECDC do leta 2010 osredotočeno na 27 držav članic EU in tri države Evropskega gospodarskega prostora (EGP)¹.

ECDC krepi svoje partnerstvo z vsemi državami članicami EU in EGP z uradnim in neuradnim povezovanjem z drugimi agencijami, kot je Svetovna zdravstvena organizacija (SZO). Tako lahko partnerji izmenjujejo znanje, izkušnje in znanstvene vire.

Ta dokument povzema ključne elemente dolgoročnega strateškega načrta ECDC (2007–2013). Najprej je predstavljen pregled nalezljivih bolezni, ki so ogrožale Evropo v preteklosti in ki ji grozijo danes. Nato so opisani dejavniki, s katerimi se določa stopnja izpostavljenosti državljanov EU nalezljivim boleznim (t. i. determinante). Nazadnje je predstavljenih sedem prednostnih delovnih področij (ciljev) in ukrepi, ki jih ECDC name-rava izvesti, da te cilje doseže.²

1. Islandija, Lihtenštajn in Norveška.

2. ECDC je objavil prvi večletni strateški načrt za obdobje 2007–2013 leta 2007. Celotno besedilo dokumenta je na voljo na spletni strani www.ecdc.europa.eu

Nevarnosti nalezljivih bolezni

Nalezljive bolezni so v zgodovini močno prizadele zdravje ljudi. Zaradi črne smrti leta 1348 je v Evropi domnevno umrlo skoraj 50 milijonov ljudi, to je od 30 do 60 % takratnega prebivalstva Evrope.

Zdravljenje in preprečevanje nalezljivih bolezni sta v 20. stoletju zaradi antibiotikov in cepiv zelo napredovala. Izboljšana cepiva so pomagala bistveno omejiti ali izkoreniniti nekatere bolezni (npr. otroške nalezljive bolezni, otroško paralizo, črne koze). Zaradi izboljšanja javne in osebne higiene v državah EU in EGP so bolezni, kot so kolera, tifus in nalezljive bolezni, ki se lahko prenesejo ob porodu, večinoma preteklost.

Vendar teh ugodnosti niso bile enako deležne vse države – celo znotraj držav še vedno obstajajo skupine ljudi, ki ugodnosti teh izboljšav niso deležne, nove grožnje pa se nenehno pojavljajo. Spremenjeni življenjski slogi (npr. več potovanj po svetu, javna prehrana, globalni trg hrane, čezmerna uporaba antibiotikov, spremembe v spolnem vedenju) in okoljske spremembe ogrožajo veliko doseženih izboljšav v zdravstvu.

Dejavniki, ki vplivajo na tveganje za pojav nalezljivih bolezni v EU danes

Determinante

Državljanom EU grozijo številne nalezljive bolezni.³ Na tveganje okužbe s temi boleznimi vpliva vrsta dejavnikov, imenovanih „determinante“. V spodnji preglednici je naštetih nekaj determinant tveganja za pojav nalezljivih bolezni.

Razumevanje determinant tveganja za okužbo z določeno boleznijo je ključnega pomena za poznavanje najboljšega načina preprečevanja in obvladovanja te bolezni.

Usklajevanje

V EU je veliko različnih institucij in držav, ki jih je potrebno vključiti v boj proti nalezljivim boleznim. Vsaka država članica ima svoj zdravstveni sistem, ti pa so organizirani zelo različno. Eden največjih izzivov

ECDC je razviti sposobnosti vseh institucij EU in držav članic za sodelovanje. Isto velja za različne sektorje javnih služb in organizacij: izbruh ptičje gripe, je denimo pokazal potrebo po sodelovanju organizacij, ki delujejo na področju kmetijstva, zdravstva, varstva prostoživečih živali in varnosti prehrane.

Preprečevanje

Naslednji izziv je povezan z mnenjem ljudi, da po zmanjšanju nevarnosti pojava nekaterih bolezni izvajanje preventivnih ukrepov ni več potrebno. To se je zgodilo pri nekaterih otroških nalezljivih boleznih, kot so ošpice in mumps. Ker se vedno več ljudi odloča, da svojih otrok proti tem boleznim ne bo cepilo, se bolezni postopoma vračajo. Številne bolezni, za katere obstaja tveganje, da se bodo tako znova pojavile, najbolj ogrožajo ravno otroke in mlade odrasle.

Determinante tveganja za pojav nalezljivih bolezni v Evropi

Populacijske spremembe: narašča delež ostarelih, ki se težko uspešno borijo proti boleznim; narašča število migracij in mednarodnih potovanj, kar veča možnosti za širjenje nalezljivih bolezni; večja urbanizacija vodi v nastanek revnejših območij znotraj mest, prenaseljenosti in s tem povečanega tveganja za razvoj nalezljivih bolezni.

Družbene razmere: revni, nezaposleni in ljudje, ki živijo v neustreznih bivalnih razmerah, so nekaterim boleznim bolj izpostavljeni. V prihodnosti se lahko socialna razslojenost še poveča, kar bi pomenilo, da bo več skupin izpostavljenih večjemu tveganju za pojav nekaterih nalezljivih bolezni.

Življenjski slogi: porast turizma in poslovnih potovanj povečuje tveganje za vnos bolezni; nezaščiteni spolni odnosi so glavni dejavnik tveganja okužb s spolno prenosljivimi okužbami (SPO) in virusom HIV, katerih

število v nekaterih delih Evrope zelo hitro narašča; zloraba drog je glavni dejavnik tveganja okužbe s hepatitisom, virusom HIV, SPO in septičnimi boleznimi; zaradi sprememb vedenja potrošnikov pa se povečuje število okužb, povezanih s hrano.

Fizično okolje, tehnologija in trgovina: okoljske, ekološke in podnebne spremembe (ki lahko vplivajo na nekatere nalezljive bolezni) potekajo pospešeno zaradi globalnega segrevanja; izboljšave v tehnologiji so sicer prispevale k zmanjšanju števila okužb z nekaterimi boleznimi (npr. kolero), vendar so vodile k porastu števila okužb z drugimi boleznimi (npr. legionarsko boleznijo); sodobne metode pridelave hrane in globalni trg hrane lahko privedejo do množičnih izbruhov bolezni, ki se prenašajo z živili in jih je težko obvladovati, saj hrana potuje po vsem svetu in je včasih dolgo skladiščena.

Nova odkritja

Nova spoznanja v medicini so pokazala, da so nekatera bolezenska stanja (npr. rak, razjede) povezana z nalezljivimi boleznimi. Domneva se, da 20–25 % vseh rakavih obolenj izvira iz predhodnih okužb. To pomeni, da bodo morali zdravstveni delavci z različnih področij še tesneje sodelovati.

Gospodarstvo

Nalezljive bolezni imajo velik ekonomski učinek na države EU. Čeprav ni študij skupnih stroškov nalezljivih

bolezni za celotno EU, pa obstajajo študije za posamezne države. Na primer: zdravljenje nalezljivih bolezni v Angliji stane zdravstveni sistem Združenega kraljestva (National Health Service), približno 6 milijard GBP na leto; izbruh SARS leta 2003 na Kitajskem in v Kanadi naj bi bil državi stal približno 1 % njunega bruto domačega proizvoda; izbruh BSE v Združenem kraljestvu leta 1995 je stal skoraj 6 milijard EUR. Čeprav je treba ekonomske učinke nalezljivih bolezni še dodatno raziskati, pa je jasno, da so veliki.

Srečanje upravnega odbora v prostorih ECDC

Cilji in ukrepi – strateški načrt ECDC 2007–2013⁴

Dolgoročni strateški načrt ECDC je bil razvit za usmerjanje centra usmerjal pri vsem njegovem delovanju. Na osnovi tega načrta so pripravljene vsi letni delovni načrti, ti pa se vsako leto prav tako uskladijo z dolgoročnimi cilji. Vsebine načrta so pripravljene tako, da ustrezajo finančnim sredstvom, za katera ECDC pričakuje, da mu bodo na voljo. Načrt se deli na dve obdobji.

V prvem obdobju, 2007–2009, se ECDC osredotoča na razvoj svojih osnovnih funkcij in dejavnosti ter vzpostavlja tesne odnose z EU in državami članicami ter drugimi partnerji (npr. SZO). Deluje na področju razvoja funkcij javnega zdravja v EU in državah članicah (npr. spremljanje nalezljivih bolezni, usposabljanje zdravstvenih delavcev, znanje o preprečevanju in obvladovanju nalezljivih bolezni). Poleg tega ECDC deluje pri razvoju osnovnih

„orodij“ strokovnega dela, kot so podatkovne zbirke, omrežja in znanstvene metode. V tem delovnem obdobju se prioritarno obravnava bolezni, kot so gripa, virus HIV in AIDS, tuberkuloza, bolezni, ki jih preprečujemo s cepljenjem (še posebno ošpice in druge otroške bolezni⁵), ter okužbe v bolnišnicah in ambulantah.

V drugem obdobju, 2010–2013, bo ECDC razširil svoje delovanje na boj proti posebnim boleznim. To bo zajemalo razvoj baz podatkov o najuspešnejših načinih preprečevanja in obvladovanja nekaterih bolezni, preučevanju njihovih determinant in raziskovanju možnih vplivov (sedanjih in prihodnjih). Prednostne naloge v drugem obdobju bo potrebno treba prilagoditi, če bodo izkušnje ECDC v prvem obdobju pokazale, da je to potrebno.

4. Prvi večletni strateški načrt zajema obdobje 2007–2013. Je v skladu z drugim programom ukrepov Skupnosti na področju zdravja (2007–2013), ki ga je sprejela EU. Je tudi skladen s sedanjo politiko EU in prednostnimi nalogami javnega zdravstva.
5. Vse evropske države imajo politike o cepljenju otrok proti nalezljivim boleznim, kot so ošpice, mumps, rdečke, davica, pertusis (oslovski kašelj) itd. Vendar pa je treba upoštevati, da se lahko tudi odrasli okužijo s temi boleznimi, predvsem če proti njim niso bili cepljeni v otroštvu.

Strokovnjaki ECDC na terenu

Ciljni pristop ECDC

Delovanje je bilo v večletnem strateškem načrtu razdeljeno na sedem ciljnih področij. Vsak cilj je povezan z več ukrepi, ki jih ECDC namerava izvesti, da bi dosegel zeleni cilj.

ECDC je izbral pristop fleksibilnih ciljev s točno določenimi rezultati iz več razlogov.

Opredelitev ciljev:

- Olajšajo preglednost načrtov ECDC in načinov za njihovo uresničitvev.
- Omogočajo merjenje rezultatov, zato je razvidno, ali je bil cilj dosežen ali ne.
- ECDC in njegovim sodelavcem pomenijo jasen pregled načrta, v katerem so opredeljene naloge.

- Pri osebah, odgovornih za uresničitvev ciljev, spodbujajo razmišljanje o različnih načinih za doseganje rezultatov.
- Izboljšujejo znanstveno razmišljanje s spodbujanjem k razmišljanju o trenutnem položaju ter o tem, kaj se želi doseči in kako zastavljeno uresničiti.
- Lahko se jih prilagaja glede na napredek dela, nove znanstvene dokaze in izpopolnjeno znanje.

Cilji in dejavnosti so na voljo na spletni strani ECDC samo v angleškem jeziku. Spodaj je naveden kratak pregled vsakega cilja in razlogi, zakaj je bil izbran. V pregledu so naštet tudi nekateri pomembnejši ukrepi, ki jih ECDC izvaja za doseglo posameznih ciljev.

Ciljna področja so razdeljena v tri skupine, ki ustrezajo glavnim področjem delovanja ECDC, povezanimi z ustvarjanjem znanja, krepitvijo funkcij javnega zdravja in razvojem partnerstev.

Skupina 1

Ustvarjanje znanja

V tej skupini je samo en cilj.

Cilj 1 je usmerjen v širjenje znanja o preprečevanju in obvladovanju več kot 55 nalezljivih bolezni (glej preglednico 1), ki jih ECDC aktivno spremlja. Te bolezni so razdeljene v skupine glede na determinante bolezni. Skupine trenutno zajemajo:

- spolno prenosljive okužbe (SPO), ki vključujejo HIV/AIDS in viruse, ki se prenašajo s krvjo (npr. hepatitis);
- akutne okužbe dihalnih poti;
- bolezni, ki se prenašajo s hrano in vodo, ter zoonoze;
- porajajoče bolezni ter bolezni, ki se širijo s prenašalci;
- bolezni, ki jih preprečujemo s cepljenjem;
- bolnišnične okužbe in antimikrobna rezistenca.

V tem cilju so določena štiri področja ukrepanja, za vsako od katerih ECDC do leta 2013 predvideva bistveno povečanje obsega strokovnega znanja.

Prvo področje ukrepanja se osredotoča na povečanje znanja, povezanega z zdravstvenimi, ekonomskimi in socialnimi vplivi različnih nalezljivih bolezni na ljudi in skupnosti. Na tem področju so velike vrzeli v zanesljivosti in popolnosti podatkov, ki so trenutno na razpolago. Da bi lahko ukrepe načrtovali in jih prednostno razvrščali, je treba te vrzeli zapolniti. O ekonomskih učinkih nalezljivih bolezni in različnih vplivih, ki jih imajo le-ti na različna geografska območja in skupine prebivalstva je, denimo, le malo znanega.

Drugo področje zajema strokovno razumevanje determinant posameznih bolezni. Veliko je dejavnikov, ki vplivajo na pojavljanje in širjenje različnih bolezni ter na to, kako nalezljive so (tj. determinante). Biološki dejavniki zajemajo povzročitelja bolezni, antimikrobno rezistenco, genetske razloge, starost, način širjenja (zrak, hrana, voda, žuželke itd.). Na te dejavnike hkrati vplivajo tudi družbeni, ekonomski in okoljski dejavniki, kot so kakovost bivalnih razmer, voda, zrak, hrana, potovanja, dostop do zdravstvenih storitev ter globalne podnebne in okoljske spremembe. Več je potrebno izvedeti o tem, katere izmed teh determinant so najpomembnejše in kakšen je njihov medsebojni vpliv. Tako znanje bo pomagalo opredeliti najboljše načine za zmanjšanje učinkov vsake izmed determinant.

Tretje področje obsega najboljše z dokazi podprte metode preprečevanja in obvladovanja posameznih nalezljivih bolezni. Obstaja veliko metod preprečevanja in obvladovanja, vendar nekatere delujejo bolje kot druge ali pa so stroškovno učinkovitejše. Potrebno je izvesti študije, da bi ugotovili, katere metode so učinkovite, zakaj so učinkovite ter koliko stanejo. Velika je tudi potreba po raziskovanju drugih, boljših metod preprečevanja in obvladovanja.

Četrto področje vključuje pomoč državam članicam v boju proti nalezljivim boleznim. ECDC pomaga državam pri izmenjavi strokovnega znanja in izkušenj, pripravljajo pa tudi vrsto standardov, ki jih bodo države članice lahko uporabile za izboljšanje kakovosti dela na področju nalezljivih bolezni. ECDC omogoča sodelovanje držav članic in institucij EU.

Cepljenje proti sezonski gripi

Bolezni, ki so vključene v strokovno delo ECDC

Okužbe dihalnih poti

Gripa, tuberkuloza, legioneloza.

SPO, vključno z virusom HIV in virusi, ki se prenašajo s krvjo

Klamidijska okužba, gonokokne okužbe, hepatitis B, hepatitis C, HIV in sifilis.

Bolezni, ki se prenašajo s hrano in vodo, ter zoonoze

Kampilobakterioza, kriptosporidioza, okužbe z enterohemoragično *Escherichia coli* (EHEC), okužbe z norovirusom, salmoneloza, hepatitis A in E, listerioza, botulizem, bruceloza, Creutzfeldt-Jakobova bolezen in druge prenosljive spongiformne encefalopatije (TSE), šigelozna, toksoplazmoza, trihinoza in jersinioza, vranični prisad, kolera, tularemija, ehinokokoza, giardiazna, leptospiroza.

Porajajoče bolezni in bolezni, ki se širijo s prenašalci

Malaria, vročica Q, chikungunya, hanta, denga in rumena mrzlica, virus zahodnega Nila, borelioza, klopni meningoencefalitis, kuga, SARS, črne kože, virusne hemoragične mrzlice, porajajoče/druge bolezni neznanega vzroka.

Bolezni, ki jih preprečujemo s cepljenjem

Hemofilus influence tipa B, ošpice, meningokokne okužbe, mumps, oslovski kašelj, rdečke, pnevmokokne okužbe (invazivne), davica, tetanus, otroška paraliza, steklina, rotavirusne okužbe, norice, humani virusi papiloma (HPV).

Bolnišnične okužbe in protimikrobna rezistenca

Bolnišnične okužbe, povzročitelji, odporni na protimikrobna zdravila.

Skupina 2

Krepitev funkcij javnega zdravja

Druga skupina ciljev je usmerjena k razvoju funkcij javnega zdravja — vzpostavljanju novih funkcij in delovnih praks, kjer je to potrebno, povezovanju obstoječih funkcij in institucij, vzpostavljanju omrežij. Delo na tem področju je prednostna naloga prvega obdobja načrta, saj so trdne storitve javnega zdravja ključnega pomena za druge ukrepe. Trdne storitve in funkcije javnega zdravja so bistvene, na primer, za uspešnost dela, opredeljenega s ciljem 1, to je obvladovanjem posameznih nalezljivih bolezní.

Ta skupina zajema šest ciljev, ki obsegajo spremljanje, strokovno podporo, pripravljenost na izbruhe nalezljivih bolezní in njihovo obvladovanje, usposabljanje in komunikacijo na tem področju.

Cilj 2 opredeljuje spremljanje — to je proces spremljanja nalezljivih bolezní po Evropi in svetu, ki institucijam EU in državam članicam omogoča sprejemati učinkovite ukrepe za varovanje zdravja državljanov. Proučuje spremembe v pojavnosti bolezní, izbruhe bolezní, spremembe obstoječih bolezní itd.

Trenutno izvaja spremljanje nalezljivih bolezní veliko institucij in držav v Evropi. Vsaka je razvila svoj način delovanja in zbiranja različnih informacij (podatkov). Vendar kakovost zbranih podatkov ni vedno enaka, zato je težko doseči njihovo primerljivost in dobiti širši pregled dogajanja. V prihodnjih letih bo ECDC prevzel odgovornost za spremljanje vseh nalezljivih bolezní na področju EU, saj želi zagotoviti, da se različna omrežja, podatkovne zbirke, načini dela itd. organizirajo in uskladijo tako, da bodo pridobljeni podatki točni in

uporabni. ECDC skupaj z Evropsko komisijo usklajuje proces, katerega cilj je prednostno razvrščanje bolezní, da bi spremljali seznam in zagotovili njegov redni pregled. Posebna pozornost je namenjena zagotavljanju, da se zgodnja opozorilna znamenja epidemije ali izbruha nove bolezní (ali spremembe načina obnašanja bolezní) ne spregledajo. Nazadnje pa ECDC tudi zagotavlja, da je javnosti in institucijam pravočasno na voljo ustrezna količina informacij z ustreznimi podrobnostmi.

Cilj 3 obsega strokovnost in napovedovanje, predvidevanje prihodnjih nevarnosti nalezljivih bolezní itd. Čeprav v EU že zdaj poteka veliko znanstvenih raziskav in drugega dela, pa so te porazdeljene med različne institucije in države članice. ECDC jim omogoča lažjo izmenjavo ter usklajevanje dela in informacij. Veliko je laboratorijskega dela, kjer se preučuje vzroke nalezljivih bolezní, načine njihovega širjenja in zdravljenja itd. Namen ECDC je spodbujati več raziskovalnega dela izven laboratorijev, ki bi bilo usmerjeno k preučevanju najboljših načinov preprečevanja in obvladovanja nalezljivih bolezní. Prav tako morajo biti rezultati tega dela na voljo vsem državam članicam in institucijam EU, ki jih potrebujejo. Da bi to omogočili, je delo ECDC usmerjeno k izboljševanju znanstveno-raziskovalnih metod in večji kakovosti znanstvenih podatkov, pomeni pa tudi dodatno podporo javnozdravstvenim laboratorijem po Evropi. ECDC služi kot center za strokovno znanje, raziskovanje in priporočila. Poleg tega pripravlja tudi študije na področjih, kjer so potrebne dodatne informacije, in izdaja smernice za znanstvene raziskave.

Družina z otrokom po cepljenju v pediatričnem centru, Stockholm, Švedska 2008

Cilj 4 zajema nevarnosti nalezljivih bolezni — njihovo odkrivanje, pripravo na morebitne izbruhe nalezljivih bolezni in varovanje državljanov EU pred njimi. Zajema preiskovanje in obvladovanje izbruhov nalezljivih bolezni, ki bi morebiti prizadeli več držav EU. Posebna pozornost je namenjena odkrivanju in preverjanju sporočil sistema zgodnjega obveščanja, ki prihajajo iz celega sveta in ki bi lahko pomenila začetek nove epidemije nalezljive bolezni, podobne izbruhu SARS leta 2003 ali novega virusa gripe, ki bi povzročil pandemijo.

V boj proti nalezljivim boleznim je na področju javnega zdravja vključenih veliko različnih institucij EU in institucij držav članic, ki pa delujejo zelo različno. ECDC prispeva k njihovemu medsebojnemu usklajevanju, da bi bilo odkrivanje in ukrepanje ob izbruhih nalezljivih bolezni bolj sistematično in učinkovito. Sprejemajo se nove metode spoznavanja izbruhov, kot sta uporaba svetovnega spleta in najnaprednejših informacijskih tehnologij. ECDC je vzpostavil učinkovit sistem zgodnjega obveščanja ter podpira institucije EU in države članice pri odkrivanju izbruhov bolezni.

ECDC svetuje in pomaga državam članicam in institucijam EU pri obvladovanju izbruhov nalezljivih bolezni ter pripravlja načrte za morebitne prihodnje izbruhe. Mobi-

lizira tudi skupine strokovnjakov, ki jih pošlje na teren za pomoč pri preiskovanju in obvladovanju nalezljivih bolezni ne samo znotraj EU, temveč tudi na mednarodni ravni, če je to potrebno.

Cilj 5 zajema usposabljanje. Zgodovina držav članic je različna, zato so različni tudi njihovi pristopi k preprečevanju in obvladovanju nalezljivih bolezni in izbruhov. Vendar pa so nove nevarnosti izbruhov nalezljivih bolezni pokazale potrebo po bolj usklajenem ukrepanju. Usposabljanje ponuja možnost, da si ljudje izmenjujejo izkušnje in da strokovnjaki iz različnih institucij in javnih služb izmenjujejo mnenja, da bi odkrili, kakšno vlogo ima vsak od njih v boju proti nalezljivim boleznim.

ECDC usklajuje delo Evropskega programa usposabljanja iz intervencijske epidemiologije (EPIET). Trenutno se v dvoletni program vsako leto vpiše od 16 do 20 raziskovalcev — štipendistov, ki so napoteni na delo v nacionalni inštitut javnega zdravja v drugo državo članico. S praktičnim delom jih izkušeni epidemiologi uvajajo v uporabno epidemiologijo, s čimer štipendisti pridobijo veliko dragocenih izkušenj.

Poleg tega ECDC prispeva k razvijanju kratkih programov usposabljanja, da bi pomagal državam EU okrepiti njihove kadrovske zmogljivosti. To zajema medsebojno povezovanje izobraževalnih institucij.

Informativna stojnica ECDC

Cilj 6 obsega komuniciranje o nalezljivih boleznih.

V tem cilju je navedeno, da naj bi do leta 2013 ECDC postal glavni vir informacij o nalezljivih boleznih na evropski ravni. ECDC naj bi tudi podpiral komuniciranje o zdravstvenih dogodkih na nacionalnem nivoju in postal središče strokovnega znanja o dobrih praksah krizne komunikacije.

Sporočila ECDC so namenjena dvema glavnima ciljnim skupinama: strokovnjakom na področju javnega zdravja (vključno s strokovnjaki v državnih organih in širšemu krogu strokovnjakov javnega zdravja) ter splošni javnosti (kjer mediji delujejo kot ena izmed glavnih poti za obveščanje javnosti). ECDC bo z uporabo najustrežnejših metod in komunikacijskih poti, ki so mu na voljo, omogočil različne informacije za vsako izmed teh ciljnih skupin.

ECDC komunicira s strokovnjaki na področju javnega zdravja na pomembnih strokovnih sestankih in konferencah. Center na spletu objavlja znanstvene podatke o nalezljivih boleznih, kar zajema podatke o incidenci nalezljivih boleznih, pomembna dejstva o boleznih, ocene tveganj, novice o izbruhih in poročila o ključnih vprašanih, povezanih s preprečevanjem in obvladova-

njem boleznih. ECDC deluje kot osrednji vir znanstvenih podatkov in znanja o nalezljivih boleznih in se za učinkovitejšo izmenjavo znanja povezuje tudi z nacionalnimi spletnimi stranmi in spletnimi stranmi EU. Cilj ECDC je strokovnjakom na področju javnega zdravja olajšati dostop do potrebnih informacij o katerem koli vidiku nalezljivih boleznih.

ECDC se zaveda potrebe splošne javnosti in medijev po zanesljivih in točnih informacijah. V primeru izbruha bolezni bodo javnost in mediji želeli, da so informacije hitro na razpolago. Da bi zdravstveni organi pridobili njihovo zaupanje, morajo biti do teh dveh ciljnih skupin odprti in pošteni.

ECDC lahko podpira države članice pri komuniciranju o dogodkih, povezanih z zdravjem, z zagotavljanjem specialističnega usposabljanja o temah, kot je komuniciranje v kriznih razmerah. ECDC lahko tudi razvije orodja v pomoč državam članicam pri komuniciranju o specifičnih temah, poleg tega pa lahko podpira tudi skupne akcije. Državam članicam pomaga pri izmenjavi informacij z organi na ravni EU in med državami članicami ter spodbuja razvoj skupnih medijskih pristopov, kadar je to primerno. Prav tako lahko ECDC poveže državne funkcionarje, novinarje in urednike, da lahko izmenjujejo izkušnje in znanja.

Skupina 3

Razvijanje in ohranjanje partnerstev

Ta skupina zajema samo en **cilj, cilj 7, ki vključuje sodelovanje in vzpostavljanje partnerstev**. Veliko „determinant“ nalezljivih boleznih je povezanih z drugimi področji, kot so nastanitev, varnost hrane, kmetijstvo ali okoljevarstvene agencije. Vsi morajo sodelovati v boju proti nevarnostim nalezljivih boleznih, saj nihče ne more biti uspešen sam. Čeprav imajo posamezne države sebi lastne težave, jim lahko države s podobnimi težavami pomagajo s svojim znanjem in izkušnjami. Ko bo ECDC začel proučevati nalezljive bolezni po svetu, bo moral pričeti sodelovati tudi z vrsto institucij, ki delujejo na globalni ravni.

Partnerji ECDC

Sklep

Nevarnosti, ki jih prinašajo nalezljive bolezni, je vse več, zato predvidevamo, da bo večletni strateški načrt ECDC pomagal voditi EU in države članice pri njihovem prizadevanju za varovanje zdravja državljanov. Načrt je dovolj prožen za uspešno spopadanje z izzivi, ki se lahko pojavijo v prihodnosti. Cilji omogočajo lažje spremljanje napredka in dosežkov ECDC, hkrati pa zagotavljajo, da bo vse, kar je potrebno, tudi storjeno. Nazadnje upamo tudi, da bo načrt v boju proti nalezljivim boleznim navdihoval osebje ECDC in partnerje ter vsem pomenil pozitivno vodilo.

Kako do publikacij EU

Publikacije, ki so naprodaj:

- prek EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- z naročilom v knjigarni, z navedbo naslova, založnika in/ali številke ISBN;
- z vzpostavitvijo neposrednega stika z našimi pooblaščenimi prodajalci.
Njihovi kontaktni podatki so na voljo na povezavi <http://bookshop.europa.eu> ali po faksu +352 2929-42758.

Brezplačne publikacije:

- prek EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- na predstavništvih ali delegacijah Evropske komisije.
Njihovi kontaktni podatki so na voljo na povezavi <http://ec.europa.eu> ali po faksu +352 2929-42758.

ISBN 978-92-9193-129-3

9 789291 931293

Urad za publikacije

TQ-81-08-456-SL-C

Poštni naslov:
ECDC – European Centre for Disease Prevention and Control
SE-171 83 Stockholm
ŠVEDSKA

Naslov za obisk:
Tomtebodavägen 11A
SE-Solna
ŠVEDSKA
Tel. +46 858601000
Faks +46 858601001
<http://www.ecdc.europa.eu>

Agencija Evropske Unije
<http://www.europa.eu>

Brošura je na voljo v naslednjih jezikih:

bolgarščini, španščini, češčini, danščini, nemščini,
estonščini, grščini, angleščini, francoščini, irščini,
italijanščini, latvijščini, litovščini, madžarščini,
malteščini, nizozemščini, norveščini, poljščini,
portugalščini, romunščini, slovaščini, slovenščini, finščini in
švedščini.